



**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój



**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



PROGRAM NAUCZANIA

KURSU UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWYCH

SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej

w zakresie kwalifikacji

SPO.02. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej

wyodrębnionej w zawodzie

OPIEKUN OSOBY STARSZEJ 341202

Branża: pomocy społecznej (SPO)

Warszawa 2021

Autorzy:

Mgr Anna Chmiel

Mgr Żaneta Jankowska-Pasternak

Mgr Sylwia Laskowska

Mgr Izabela Łuchniak (ewaluacja)

Recenzenci

Recenzent 1-nauczyciel konsultant w zakresie kształcenia zawodowego Mgr Elżbieta Małek

Recenzent 2-przedstawiciel pracodawców właściwy dla danego zawodu Mgr Beata Wojciechowska

Ekspert: mgr pielęgniarstwa Marta Polanowska



Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój



Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



Program opracowany we współpracy podmiotów z otoczenia społeczno-gospodarczego wskazanego we wniosku o powierzenie grantu na opracowanie modelowego kwalifikacyjnego kursu zawodowego (KKZ): Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi, ul. Kilińskiego 102/102A oraz Dom Pomocy Społecznej w Łodzi, ul. Złotnicza 10.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

Oś priorytetowa II

Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

Działanie 2.14. Rozwój narzędzi dla uczenia się przez całe życie

Konkurs nr POWR.02.14.00-IP.02-00-003/19

Opracowanie modelowych programów kwalifikacyjnych kursów zawodowych (kkz)

Spis treści

PROGRAM NAUCZANIA KURSU UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWYCH SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej

1. Wprowadzenie	6
1.1. Charakterystyka kursu umiejętności zawodowych SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej z kwalifikacji SPO.02. SPO.02. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej w zawodzie opiekun osoby starszej (symbol cyfrowy zawodu 341202).....	6
1.2. Program ma strukturę przedmiotową.	6
1.3. Charakterystyka programu	6
1.4. Cele kierunkowe programu kursu umiejętności zawodowych	8
1.5 Wymagania wstępne dla uczestników kursu	8
1.6 Odniesienie do rynku pracy	9
2. Plan zajęć kursu umiejętności zawodowych.....	10
2.1. Pogrupowane efekty kształcenia – tabela 8. i 9. stanowią załącznik do programu.....	10
2.2. Określenie liczby godzin poszczególnych zajęć z podziałem na zajęcia teoretyczne i praktyczne z uwzględnieniem efektów kształcenia wraz z kryteriami weryfikacji – tabela 10. stanowi załącznik do programu.	10
2.3. Plan kursu umiejętności zawodowych	10
3. Cele kształcenia KUZ	11
4. Programy poszczególnych zajęć	11
4.1. Program nauczania dla przedmiotu: Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą.....	11
4.1.1. Cele ogólne przedmiotu:	11
4.1.2. Cele operacyjne przedmiotu:	11
4.1.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia	12
4.1.4. Procedury osiągania celów kształcenia	14
4.1.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu	14
4.2. Program nauczania dla przedmiotu: Język migowy	15
4.2.1. Cele ogólne przedmiotu:	15
4.2.2 Cele operacyjne przedmiotu	15

4.2.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia	16
4.2.4. Procedury osiągania celów kształcenia	17
4.2.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu	17
4.3. Program nauczania dla przedmiotu: Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą	18
4.3.1 Cele ogólne przedmiotu:	18
4.3.2. Cele operacyjne przedmiotu	18
4.3.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia	18
4.3.4. Procedury osiągania celów kształcenia	20
4.3.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu	21
5. Ewaluacja programu KUZ	21
6. Wykaz literatury oraz niezbędnych środków i materiałów dydaktycznych	26
6.1. Wykaz literatury	26
6.2. Wykaz niezbędnych środków i materiałów dydaktycznych	27
7. Sposób i forma zaliczenia kursu	28
8. Sprawdzenie kompletności i poprawności opracowanego programu zajęć	28
Załączniki	31

1. Wprowadzenie

1.1. Charakterystyka kursu umiejętności zawodowych SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej z kwalifikacji SPO.02. SPO.02. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej w zawodzie opiekun osoby starszej (symbol cyfrowy zawodu 341202).

Kurs umiejętności zawodowych jest jedną z form kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych. Szczegółowe warunki organizacji kursów umiejętności zawodowych i akredytacji ośrodków określa ustawa Prawo oświatowe oraz rozporządzenie w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych.

Program nauczania realizowany na kursie umiejętności zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie szkolnictwa branżowego, zawiera ogólne cele i zadania kształcenia zawodowego, cele kształcenia, efekty kształcenia i kryteria weryfikacji tych efektów, warunki realizacji kształcenia w zawodzie, w którym została wyodrębniona dana kwalifikacja, minimalną liczbę godzin kształcenia w zawodzie w ramach danej jednostki efektów kształcenia.

Program jest zgodny z zapisami podstawy programowej dla zawodu opiekun osoby starszej z 2019 r.

Kurs umiejętności zawodowych może być prowadzony przez:

- publiczne i niepubliczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, z wyjątkiem szkół artystycznych - w zakresie zawodów, w których kształcą, oraz w zakresie innych zawodów przypisanych do branż, do których należą zawody, w których kształci szkoła;
- publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego i centra kształcenia zawodowego.

Kurs umiejętności zawodowych kończy się zaliczeniem w formie ustalonej przez podmiot prowadzący kurs.

Osoba podejmująca kształcenie na kwalifikacyjnym kursie zawodowym posiadająca zaświadczenie o ukończeniu kursu umiejętności zawodowych jest zwalniana, na swój wniosek złożony podmiotowi prowadzącemu kwalifikacyjny kurs zawodowy, z zajęć dotyczących efektów kształcenia zrealizowanych na tym kursie umiejętności zawodowych.

Zawód opiekun osoby starszej jest powiązany z zawodami opiekun w domu pomocy społecznej, opiekunka środowiskowa i asystent osoby niepełnosprawnej, w których występuje taka sama jednostka efektów kształcenia „Podstawy pomocy społecznej”.

1.2. Program ma strukturę przedmiotową.

1.3. Charakterystyka programu

W programie podzielono efekty kształcenia na kluczowe dla zawodu, ważne i pomocnicze, każdemu efektowi przypisano liczbę godzin przeznaczoną na kształcenie (tabela 1). Każdy efekt kształcenia wraz z kryteriami weryfikacji został przypisany do przedmiotu.

W każdym przedmiocie wskazano liczbę godzin przeznaczoną na kształcenie teoretyczne i zajęcia praktyczne.

Plan nauczania przedstawiono w tabeli 4.

Minimalna liczba godzin kształcenia na kursie umiejętności zawodowych jest równa minimalnej liczbie godzin kształcenia zawodowego w danej jednostce efektów kształcenia w danej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie określonej w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego.


Dla jednostki efektów kształcenia **SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej** z kwalifikacji SPO.02. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej minimalna liczba godzin na kursie umiejętności zawodowych jest równa 170. Czas trwania kursu – 3 miesiące. Kurs może rozpocząć się w dowolnym terminie.

Programy poszczególnych przedmiotów składają się z następujących elementów:

- cele ogólne przedmiotu, cele szczegółowe przedmiotu,
- działy programowe podzielone na tematy jednostek metodycznych wraz z efektami kształcenia i kryteriami weryfikacji,
- propozycje metod nauczania,
- obudowa dydaktyczna,
- warunki realizacji,
- proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu,
- opis ewaluacji kursu,
- wykaz literatury oraz niezbędnych środków i materiałów dydaktycznych,
- wykaz niezbędnych środków i materiałów dydaktycznych,
- sposób i forma zaliczenia kursu.

Wskazane jest, aby w procesie dydaktycznym uczestniczyli nauczyciele i specjaliści reprezentujący różne dziedziny nauki, tj. socjolog, pedagog społeczny, pedagog specjalny, psycholog, socjoterapeuta, prawnik, lekarz, pielęgniarka, terapeuta zajęciowy.

Dobrze byłoby aby tematy o charakterze czysto praktycznym, związane z pielęgnacją, higieną, profilaktyką odleżynową, profilaktyką zdrowotną, pierwszą pomocą, prowadzili specjaliści z zakresu opieki medycznej, rehabilitant, dietetyk, ratownik medyczny, lekarz, pielęgniarka.

Tematy, które mogą być realizowane z użyciem metod i technik kształcenia na odległość oznaczono w programie ikoną . Nie dotyczy to zajęć praktycznych i laboratoryjnych.

W podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego zapisano, że „nauczyciele wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania kompetencji personalnych i społecznych oraz umiejętności w zakresie organizacji pracy małych zespołów”. W programie wskazano jednak, w ramach których przedmiotów nauczyciele powinni szczególną uwagę poświęcić na rozwijanie kompetencji personalnych i społecznych oraz umiejętności w zakresie organizacji pracy małych zespołów. Dotyczy to przede wszystkim zajęć o charakterze warsztatowym, przygotowywania projektów czy studiów przypadku. Przyczynami takiego podejścia było:

- podkreślenie kompetencji szczególnie ważnych dla zawodu
- wsparcie nauczycieli w planowaniu procesu kształcenia zawodowego w taki sposób, by pozwalał na rozwijanie kompetencji personalnych i społecznych oraz umiejętności w zakresie organizacji pracy małych zespołów
- rekomendacje z badań nad lukami kompetencyjnymi kandydatów na pracowników oraz oczekiwań pracodawców wskazujące od wielu lat, że najbardziej pracownikom brakuje kompetencji miękkich (wśród nich te, które zapisane są w efektach kształcenia „Kompetencje personalne i społeczne” oraz „Organizacja pracy małych zespołów”)

Poszczególne KUZ-y mogą być organizowane niezależnie od siebie, jednak ze względu na treści poszczególnych przedmiotów, zaleca się następującą kolejność realizacji:

- SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej – KUZ SPO.02.2. stanowi podstawę dla SPO.02.5.w zakresie przedmiotu: Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą

- SPO.02.3. Diagnozowanie potrzeb biopsychospołecznych i możliwości w funkcjonowaniu osoby starszej – KUZ SPO.02.3 stanowi podstawę dla SPO.02.5.: Pielęgnacja i zachowanie higieny osoby starszej oraz dla SPO.02.4 i SPO.02.5 w zakresie przedmiotu: Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą, a także dla SPO.02.5 i SPO.02.6. w zakresie przedmiotu: Opieka i pomoc osobie starszej
- SPO.02.5. Wykonywanie czynności opiekuńczo-wspierających u osoby starszej - KUZ SPO.02.5. stanowi podstawę dla SPO.02.4 i SPO.02.6 w zakresie przedmiotu: Współpraca z partnerami społecznymi
- SPO.02.4. Współpraca z podmiotami działającymi na rzecz osoby starszej – KUZ SPO.02.4 stanowi kontynuację SPO.02.3 w zakresie przedmiotu: Metodyka i metodologia pracy z osobą starszą oraz dla przedmiotu Opieka i pomoc osobie starszej
- SPO.02.6. Aktywizowanie osoby starszej do samodzielności życiowej jest kursem podsumowującym zdobyte umiejętności w KUZ: SPO.02.2, SPO.02.3., SPO.02.4. i SPO.02.5.

1.4. Cele kierunkowe programu kursu umiejętności zawodowych

Celem kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego, także na kursie umiejętności zawodowych, jest przygotowanie uczących się do wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy.

Zadania organizatora kursu umiejętności zawodowych są uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo-społecznym, na które wpływają w szczególności: nowe techniki i technologie, idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, rosnący udział handlu międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników.

Organizator kursu umiejętności zawodowych powinien realizować kształcenie zawodowe w oparciu o współpracę z pracodawcami, a praktyczna nauka zawodu powinna odbywać się w jak największym wymiarze w rzeczywistych warunkach pracy u pracodawców, w centrach kształcenia zawodowego, pracowniach szkolnych i placówkach kształcenia ustawicznego.

W procesie kształcenia zawodowego ważne jest integrowanie i korelowanie kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym doskonalenie kompetencji kluczowych nabytych w procesie kształcenia ogólnego, z uwzględnieniem niższych etapów edukacyjnych.

W procesie kształcenia zawodowego są podejmowane działania wspomagające rozwój każdego uczącego się, stosownie do jego potrzeb i możliwości, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych ścieżek edukacji i kariery, możliwości podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki.

1.5 Wymagania wstępne dla uczestników kursu

Uczestnikami kursu mogą zostać osoby dorosłe (które ukończyły 18 lat):

- absolwenci wszystkich typów szkół – szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, szkół ponadpodstawowych, szkół policealnych – zainteresowani zdobywaniem kwalifikacji zawodowych,
- studenci i absolwenci studiów wyższych, którzy chcą poszerzyć/zmienić posiadane kwalifikacje zawodowe,
- osoby dorosłe, pracujące w danym zawodzie, chcące nabyć lub zaktualizować wiedzę i umiejętności zawodowe wymagane przez pracodawcę,
- aktualni słuchacze liceów ogólnokształcących dla dorosłych, którzy znajdują czas na równoległe zdobywanie kwalifikacji zawodowych.

Kandydat na uczestnika KUZ musi przedstawić zaświadczenie lekarskie zawierające orzeczenie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do podjęcia praktycznej nauki zawodu.

Nie ma formalnych uwarunkowań do wykonywania zawodu opiekuna osoby starszej. Jednak analiza efektów kształcenia zapisanych w PPKZ, ofert pracy oraz doświadczenia pracowników domów pomocy społecznej oraz pracowników pomocy środowiskowej pokazują, że w toku nauczania należy zwrócić uwagę na poziom kompetencji społecznych, w tym kulturę osobistą, dojrzałość i odpowiedzialne podejście do wykonywanych zadań oraz predyspozycje psychiczne uczestnika i sprawność fizyczną.

1.6 Odniesienie do rynku pracy

Opiekun osoby starszej to obecnie jeden z najbardziej poszukiwanych zawodów. Jedną z najważniejszych tego przyczyn jest gwałtownie postępujące starzenie się społeczeństwa. Kolejnym powodem jest współczesny model rodziny, w tym dbałość o rozwój kariery zawodowej dzieci osób starszych, a co za tym idzie wielość obowiązków i brak czasu na zapewnienie opieki rodzicom bądź dziadkom.

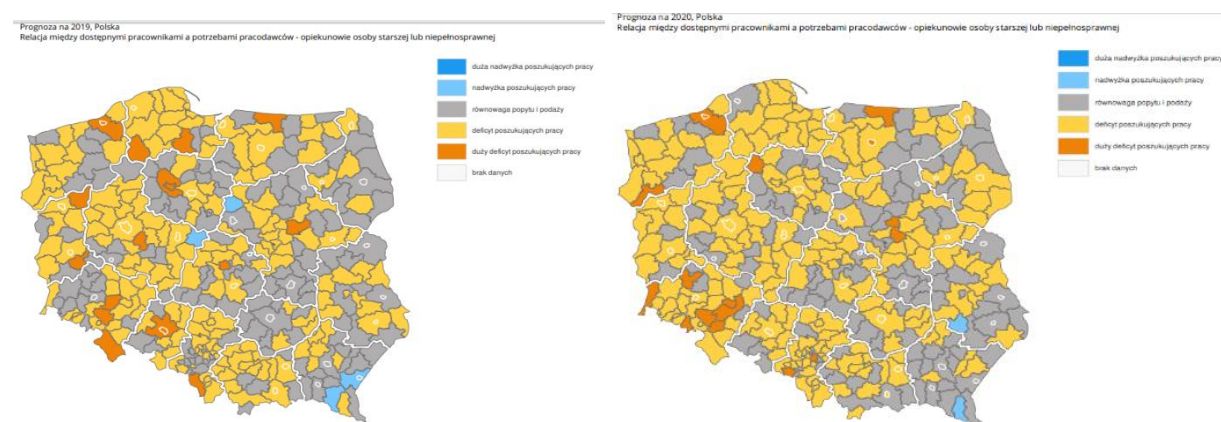
Opiekunem osoby starszej mogą być zarówno kobiety, jak i mężczyźni.

Opiekunowie osoby starszej mają wiele możliwości pracy, zarówno w kraju, jak i za granicą. Mogą pracować w **domach pomocy społecznej**, w domach samopomocy, w hospicjach i w placówkach opieki paliatywnej. Często znajdują także zatrudnienie w prywatnych domach jako opiekunowie stali lub zatrudnieni na godziny.

Informacje o zapotrzebowaniu na opiekunów osoby starszej można znaleźć m.in. na stronie internetowej Barometru zawodów. Zakwalifikowano tam zawód *opiekun osoby starszej* do grupy zawodów *opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej*.

Jak widać na poniższych mapkach w większości powiatów jest bardzo duże lub duże zapotrzebowanie na przedstawicieli tej grupy zawodów. Tylko w nielicznych powiatach jest nadwyżka poszukujących pracy.

Rysunek 1



Z „Prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego” ze stycznia 2021 wynika, że zapotrzebowanie na opiekunów osoby starszej jest umiarkowane we wszystkich województwach oprócz lubelskiego, łódzkiego i małopolskiego (można założyć, że w tych trzech województwach zapotrzebowanie na ten zawód pozostaje w równowadze).

2. Plan zajęć kursu umiejętności zawodowych

2.1. Pogrupowane efekty kształcenia – tabela 8. i 9. stanowią załącznik do programu

2.2. Określenie liczby godzin poszczególnych zajęć z podziałem na zajęcia teoretyczne i praktyczne z uwzględnieniem efektów kształcenia wraz z kryteriami weryfikacji – tabela 10. stanowi załącznik do programu.

2.3. Plan kursu umiejętności zawodowych

Poniższa tabela dotyczy dziennej formy kształcenia.

Tabela 1 Plan kursu umiejętności zawodowych

Nazwa zajęć	Liczba godzin	Uwagi o realizacji	
Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	76	Kształcenie teoretyczne	1-3 miesiąc
Język migowy	50	Kształcenie teoretyczne	1-3 miesiąc
Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą	44	Kształcenie teoretyczne	1-3 miesiąc
Łączna liczba godzin zajęć	170		

Liczba godzin przypisana poszczególnym zajęciom, uwzględnia minimalną liczbę godzin przewidzianą w podstawie programowej na realizację efektów kształcenia ujętych w jednostkach efektów (przy założeniu, że kształcenie odbywa się w systemie dziennym lub stacjonarnym).

Dopuszcza się prowadzenie zajęć dydaktycznych w wymiarze nie więcej niż 20% ogólnej liczby godzin w formie kształcenia na odległość, z zachowaniem wymogów prawnych. Możliwość kształcenia na odległość nie dotyczy zajęć praktycznych.

Nauczyciele wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania kompetencji personalnych i społecznych oraz umiejętności w zakresie organizacji pracy małych zespołów

3. Cele kształcenia KUZ

Absolwent kursu umiejętności zawodowych powinien być przygotowany do wykonywania następujących zadań zawodowych:

- ustalenie i klasyfikowanie problemów opiekuńczych i potrzeb osoby starszej;
- diagnozowanie zasobów i możliwości środowiska lokalnego, rodzinnego i instytucjonalnego w stworzeniu sieci wsparcia osoby starszej.

4. Programy poszczególnych zajęć

4.1. Program nauczania dla przedmiotu: Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą

4.1.1. Cele ogólne przedmiotu:

- Poznanie rozwoju człowieka w różnych okresach życia
- Stosowanie wiedzy z zakresu zachowań społecznych jednostki i zbiorowości
- Poznanie czynników wpływających na wykluczenie społeczne jednostki i grupy
- Poznanie przyczyn powstawania konfliktów

4.1.2. Cele operacyjne przedmiotu:






Uczestnik kursu potrafi:




- wyjaśnić rolę osobowości w kształtowaniu interakcji człowieka z otoczeniem.
- scharakteryzować rozwój człowieka w różnych okresach życia.
- rozpoznać objawy zaburzeń rozwojowych
- określić wpływ rodziny na funkcjonowanie człowieka
- opisać przyczyny konfliktów międzyludzkich
- opisać metody i techniki rozwiązywania problemów

Cele zajęć/przedmiotów/jednostek odnoszą się do wiedzy, umiejętności i kompetencji personalnych i społecznych

4.1.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Tabela 2 Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godz.	Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej
Dział I Osobowość człowieka i jego rozwój w różnych fazach życia SUMA:24	Temat 1: Osobowość. Zagadnienia podstawowe 	8	SPO.02.2.1 wyjaśnia rolę osobowości człowieka w stosunkach z otoczeniem (ek)	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela typy i cechy osobowości człowieka charakteryzuje role społeczne wskazuje wpływ osobowości na zachowania społeczne
	Temat 2: Fazy życia człowieka 	8	SPO.02.2.2 charakteryzuje rozwój człowieka w różnych okresach życia (ek)	<ul style="list-style-type: none"> opisuje rozwój człowieka w różnych okresach życia
	Temat 3: Zaburzenia rozwojowe 	8	SPO.02.2.2 charakteryzuje rozwój człowieka w różnych okresach życia (ek)	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje objawy zaburzeń rozwojowych
Dział II Problemy i kwestie społeczne we współczesnym społeczeństwie w odniesieniu do osoby starszej SUMA:52	Temat 1: Osobowość społeczna i proces jej kształtowania 	16	SPO.02.2.3 charakteryzuje procesy zachodzące w życiu społecznym (ek) SPO.02.2.6 identyfikuje problemy i postawy społeczne występujące we współczesnym społeczeństwie (ek)	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zachowania społeczne jednostki i zbiorowości opisuje nieprawidłowe relacje występujące w życiu społecznym wykazuje wpływ zróżnicowanych postaw na funkcjonowanie jednostki i zbiorowości
	Temat 2: Konflikt - element życia społecznego 	8	SPO.02.2.3 charakteryzuje procesy zachodzące w życiu społecznym (ek) SPO.02.8.4 charakteryzuje pojęcie konfliktu (ek)	<ul style="list-style-type: none"> opisuje interakcje interpersonalne podaje definicję pojęcia konfliktu wymienia fazy konfliktu opisuje przyczyny konfliktów międzyludzkich wymienia skutki konfliktów międzyludzkich w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym zapobiega przyczynom powstawania konfliktów

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godz.	Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej
	Temat 3: Rodzina jako podstawowa grupa społeczna 	8	SPO.02.2.4 opisuje funkcje rodziny (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje rodziny określa wpływ rodziny na funkcjonowanie człowieka
	Temat 4: Wykluczenie jako problem społeczny 	12	SPO.02.2.7 charakteryzuje czynniki wpływające na wykluczenie społeczne jednostki i grupy (ek)	<ul style="list-style-type: none"> opisuje czynniki wpływające na wykluczenie społeczne jednostki i grupy określa skutki wykluczenia społecznego jednostki i grupy
	Temat 5: Problemy i kwestie społeczne – zagadnienia definicyjne. 	8	SPO.02.2.6 identyfikuje problemy i postawy społeczne występujące we współczesnym społeczeństwie (ek) SPO.02.8.9 stosuje metody i techniki rozwiązywania problemów (ek)	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przyczyny i skutki problemów społecznych opisuje metody i techniki rozwiązywania problemów podje propozycje rozwiązywania problemów ocenia skuteczność podjętych działań

4.1.4. Procedury osiągnięcia celów kształcenia

Propozycje metod nauczania,

Wykład z wykorzystaniem środków wizualnych, prezentacja, pogadanka, dyskusja związana z wykładem, metody warsztatowe, ćwiczenia, metoda sytuacyjna, problemowa, dyskusje: dydaktyczna, okrągłego stołu, burza mózgów, gry dydaktyczne (symulujące, planowe), metoda przypadków.

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem zróżnicowanych form: indywidualnie, w parach lub grupowo, całym zespołem.

Stosowane formy pracy powinny być dostosowane do zdiagnozowanych przez nauczycieli potrzeb i możliwości uczących się, np. dobór zadań o odpowiednim stopniu trudności, wsparcie uczenia się materiałami multimedialnymi, organizacja uczenia się w grupach heterogenicznych, dzielenie materiału nauczania na mniejsze części, częste udzielanie informacji zwrotnych z uwzględnieniem zasad oceniania kształtującego.

Możliwość prowadzenia zajęć za pomocą metod i technik kształcenia na odległość.

Obudowa dydaktyczna

Literatura:

1. Bogusz R., Kawczyńska-Butrym Z.B., *Wybrane elementy socjologii*, Lublin 2003.
2. Formański Jacek „Psychologia. Podręcznik dla szkół medycznych”, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 1998.
3. Hamer Hanna „Psychologia społeczna. Teoria i praktyka” Wydawnictwo Difin, Warszawa 2005
4. Jakimowicz-Klein Barbara „Opieka nad seniorem” Wydawca: Świat Książki Warszawa 2014
5. Kliszcz Joanna „Psychologia w zawodzie i pracy opiekuna medycznego” Wydawnictwo Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne 2019
6. Norman G., *Wstęp do socjologii*, Poznań 2017.
7. Redakcja naukowa: Łazarkiewicz Magdalena Anna, Owczarek Krzysztof „Poradnik opiekuna seniora. Pogoda na starość”. Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska 2018
8. Walczak - Duraj Danuta “Wykłady z podstaw socjologii ” Wydawnictwo Omega Praksis Łódź 1995

Podręczniki wymagają aktualizacji przez nauczyciela

Środki dydaktyczne:

Podręczniki, materiały audiowizualne, podcasty, prezentacje multimedialne, tablice, pliki graficzne, zestawy ćwiczeń, instrukcje do ćwiczeń, karty pracy dla uczestników kursu, stanowisko komputerowe z dostępem do internetu i projekтором multimedialnym.

Warunki realizacji

Zajęcia powinny być realizowane częściowo w sali ogólnodydaktycznej wyposażonej w stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu oraz ekran projekcyjny, projektor multimedialny, tablicę, literaturę zawodową częściowo w pracowni umożliwiającej swobodne ustawienie krzeseł. Sala wyposażona w materace, możliwość swobodnego organizowania przestrzeni, flipchart, materiały piśmiennicze.

Zajęcia warsztatowe powinny być organizowane w podziale całego zespołu na grupy maksymalnie 12-osobowych.

4.1.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu

Sprawdzanie opanowania przez uczestnika kursu wymagań programowych będzie przeprowadzone na podstawie materiału z przeprowadzonych wykładów oraz ćwiczeń i zajęć warsztatowych.

Odpowiedź ustna, opracowanie prezentacji, referatu, aktywność w zajęciach warsztatowych. W przypadku oceny prezentacji należy zwrócić uwagę na zaangażowanie w przygotowanie, podział obowiązków, zakres prac. W ocenie należy uwzględnić następujące kryteria ogólne: zawartość merytoryczną, poprawność, formy przedstawienia.

Sprawdzanie osiągnięć powinno odbywać się przez cały okres realizacji programu zajęć na podstawie kryteriów przedstawionych na początku kursu.

Sprawdzenie spełnienia kryteriów weryfikacji powiązanych z tematami prowadzonymi z użyciem technik kształcenia na odległość odbywa się tymi samymi metodami, jak w przypadku zajęć stacjonarnych. Jeśli nauczyciele posiadają dostęp do interaktywnych materiałów sprawdzających warto włączyć je do metod oceniania osiągnięć uczestników kursu.

4.2. Program nauczania dla przedmiotu: Język migowy

4.2.1. Cele ogólne przedmiotu:

- Stosowanie zasad komunikacji interpersonalnej.
- Poznanie problemów środowiska osób niesłyszących.
- Nabycie umiejętności posługiwania się językiem migowym podczas realizacji zadań zawodowych.
- Rozwijanie kompetencji komunikowania się.

4.2.2 Cele operacyjne przedmiotu


Uczestnik potrafi:

- Opisać aktywne metody komunikacji.
- Rozróżnić werbalne i niewerbalne sposoby komunikowania się.
- Posługiwać się polskim alfabetem palcowym oraz liczebnikami głównymi i porządkowymi.
- Odczytać znaki pojęciowe języka migowego.
- Przekazać znaki pojęciowe języka migowego.
- Komunikować się z osobą niesłyszącą, używając języka migowego.

Cele zajęć/przedmiotów/jednostek odnoszą się do wiedzy, umiejętności i kompetencji personalnych i społecznych

4.2.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Tabela 3 Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin dla tematu	Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej
Dział I Komunikacja z osobą niepełnosprawną słuchowo SUMA: 50	Temat 1: Terminologia z zakresu języka migowego jako wprowadzenie do komunikacji interpersonalnej z osobą niepełnosprawną słuchową 	4	SPO.02.1.(9) posługuje się językiem migowym (ew) SPO.02.8.(3) stosuje zasady komunikacji interpersonalnej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady komunikacji interpersonalnej i aktywne metody słuchania określa zasady komunikacji interpersonalnej charakteryzuje aktywne metody słuchania wyjaśnia pojęcia z zakresu języka migowego opisuje werbalne i niewerbalne metody porozumiewania się z niesłyszącymi
	Temat 2: Sposoby komunikowania się osobami niesłyszącymi: Daktylografia	16	SPO.02.1.(9) posługuje się językiem migowym (ew)	<ul style="list-style-type: none"> stosuje język migowy w komunikowaniu się z osobą niepełnosprawną wymagającą alternatywnej formy komunikacji określa potrzeby i problemy osoby podopiecznej przy pomocy języka migowego doskonali umiejętności posługiwania się językiem migowym określa potrzeby i problemy osoby podopiecznej przy pomocy języka migowego
	Temat 3: Sposoby komunikowania się osobami niesłyszącymi: Ideografia	30	SPO.02.1.(9) posługuje się językiem migowym (ew)	<ul style="list-style-type: none"> stosuje język migowy w komunikowaniu się z osobą niepełnosprawną wymagającą alternatywnej formy komunikacji doskonali umiejętności posługiwania się językiem migowym określa potrzeby i problemy osoby podopiecznej przy pomocy języka migowego

4.2.4. Procedury osiągnięcia celów kształcenia

Propozycje metod nauczania

Wykład z wykorzystaniem środków wizualnych, prezentacja, pokaz, pogadanka, dyskusja, metody warsztatowe, ćwiczenia, metody podające.

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem zróżnicowanych form: indywidualnie, w parach lub grupowo, całym zespołem.

Stosowane formy pracy powinny być dostosowane do zdiagnozowanych przez nauczycieli potrzeb i możliwości uczących się, np. dobór zadań o odpowiednim stopniu trudności, wsparcie uczenia się materiałami multimedialnymi, organizacja uczenia się w grupach heterogenicznych, dzielenie materiału nauczania na mniejsze części, częste udzielenie informacji zwrotnych z uwzględnieniem zasad oceniania kształtującego.

Obudowa dydaktyczna

Proponowana literatura:

1. Krajewska Anna „Kompetencje personalne i społeczne” Wydawnictwo Ekonomik-Jacek Musiałkiewicz Warszawa 2018
2. Otwarte drzwi – podręcznik multimedialny do nauki języka migowego, Łódź 2003
3. Rzeźniczak Damian „Podręcznik do nauki polskiego języka migowego” Wydawnictwo Migam 2016
4. Szczepankowski Bogdan „Niesłyszący – Głusi – Głuchoniemi” Wydawnictwo WSiP Warszawa 1999
5. Szczepankowski Bogdan, Koncewicz Dorota „Język migowy w terapii” Wydawnictwo WSP Łódź 2008

Podręczniki wymagają aktualizacji przez nauczyciela

Środki dydaktyczne:

Podręczniki, prezentacje multimedialne, tablice z alfabetem polskim w języku migowym, ideogramy, zestawy ćwiczeń, instrukcje do ćwiczeń stanowisko komputerowe z dostępem do internetu i projektorem multimedialnym.

Warunki realizacji

Zajęcia powinny być realizowane częściowo w sali ogólnodostępnej wyposażonej w stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu oraz ekran projekcyjny, projektor multimedialny, tablicę, częściowo w pracowni umożliwiającej swobodne ustawienie krzeseł lub materacy (do pracy warsztatowej). Filmy i prezentacje multimedialne o tematyce z zakresu języka migowego i niepełnosprawności słuchowej, podręczniki.

Ćwiczenia powinny być realizowane w grupach maksymalnie 12–16-osobowych, tak by każdy uczestnik widział gesty nauczyciela.

4.2.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu

Sprawdzanie opanowania przez uczestnika wymagań programowych będzie przeprowadzone na podstawie materiału z przeprowadzonych wykładów oraz ćwiczeń. Odpowiedź ustna, opracowanie prezentacji, referatu, aktywność ramach ćwiczeń. W przypadku oceny prezentacji należy zwrócić uwagę na zaangażowanie w przygotowanie, podział obowiązków, zakres prac. W ocenie należy uwzględnić następujące kryteria ogólne: zawartość merytoryczną, poprawność, formy przedstawienia.

Sprawdzanie osiągnięć powinno odbywać się przez cały okres realizacji programu zajęć na podstawie kryteriów przedstawionych na początku kursu.

Sprawdzenie spełnienia kryteriów weryfikacji powiązanych z tematami prowadzonymi z użyciem technik kształcenia na odległość odbywa się tymi samymi metodami, jak w przypadku zajęć stacjonarnych. Jeśli nauczyciele posiadają dostęp do interaktywnych materiałów sprawdzających warto włączyć je do metod oceniania osiągnięć uczestników kursu.

4.3. Program nauczania dla przedmiotu: Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą

4.3.1 Cele ogólne przedmiotu:

- Poznanie celów i zadań polityki społecznej państwa
- Poznanie systemu pomocy społecznej w Polsce




4.3.2. Cele operacyjne przedmiotu

Uczestnik kursu potrafi:

- Rozpoznać cele i zadania polityki społecznej państwa
- Wymienić instytucje pomocy społecznej działające na rzecz osób starszych

4.3.3. Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Tabela 4 Materiał nauczania z uwzględnieniem opisu efektów kształcenia

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin dla tematu	Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej
Dział I Pomoc społeczna i instrumenty polityki społecznej państwa SUMA: 40	Temat 1: Polityka senioralna w Polsce 	16	SPO.02.2.5 określa cele, zadania i instrumenty polityki społecznej państwa (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cele polityki społecznej państwa opisuje zadania polityki społecznej państwa wymienia instrumenty polityki społecznej państwa i możliwości ich stosowania
	Temat 2: System pomocy społecznej w Polsce 	24	SPO.02.2.8 wskazuje przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych (ew)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych charakteryzuje zadania instytucji państwowych dotyczące zabezpieczenia społecznego osoby niepełnosprawne wymienia zadania instytucji państwowych dotyczące zabezpieczenia społecznego osoby niepełnosprawnej
Dział II Bezpieczeństwo i higiena pracy z osobą starszą SUMA: 4	Temat 1: Europejski, międzynarodowy i polski system normalizacyjny. 	4	SPO.02.2.10 rozpoznaje właściwe normy i procedury oceny zgodności stosowane podczas realizacji zadań zawodowych (ep)	<ul style="list-style-type: none"> korzysta ze źródeł informacji dotyczących norm i procedur oceny zgodności wymienia cele normalizacji krajowej wyjaśnia, czym jest norma i wymienić cechy normy rozdziela oznaczenie normy międzynarodowej, europejskiej i krajowej

4.3.4. Procedury osiągnięcia celów kształcenia

Propozycje metod nauczania.

Wykład z wykorzystaniem środków wizualnych, prezentacja, pogadanka, dyskusja, metody warsztatowe, ćwiczenia, aktywizująca metoda tekstu przewodniego, metoda przypadku, metody eksponujące, odczytywanie informacji zamieszczonych na schematach, wykład problemowy, dyskusja związana z wykładem.

Zajęcia powinny być prowadzone z wykorzystaniem zróżnicowanych form: indywidualnie, w parach lub grupowo, całym zespołem.

Stosowane formy pracy powinny być dostosowane do zdiagnozowanych przez nauczycieli potrzeb i możliwości uczących się, np. dobór zadań o odpowiednim stopniu trudności, wsparcie uczenia się materiałami multimedialnymi, organizacja uczenia się w grupach heterogenicznych, dzielenie materiału nauczania na mniejsze części, częste udzielanie informacji zwrotnych z uwzględnieniem zasad oceniania kształtującego. Warunki, środki, metody i formy kształcenia powinny być dostosowane do potrzeb i możliwości uczestników kursu.

Obudowa dydaktyczna

Literatura;

1. Brzezińska M. , Grackowska M. „Zaradnik terapeutyczny. Jak pracować z seniorami w domu pomocy społecznej?” Wydawnictwo Difin Warszawa 2012
2. Elżbieta Krajewska-Kułak, Mateusz Cybulski „Opieka nad osobami starszymi. Przewodnik dla zespołu terapeutycznego”. Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2016
3. Jakimowicz-Klein Barbara „Opieka nad seniorem” Wydawca: Świat Książki Warszawa 2014
4. Krzywda Anna, Krzywda Paweł „Opiekun osoby w podeszłym wieku, przewlekłe chorej lub niedołącznej” Wydawnictwo KaBe s.c.
5. Praca zbiorowa „Opiekun Osoby starszej. Podręcznik do nauki zawodu” Wydawnictwo WSiP 2020
6. Spicer Paul „Polityka społeczna – praktyka” Wydawnictwo Centrum rozwoju zasobów ludzkich Warszawa 2014
7. Spicer Paul „Polityka społeczna- teoria” Wydawnictwo Centrum rozwoju zasobów ludzkich Warszawa 2014

Akty prawne:

1. Dz. U. z 2020 roku poz. 1876 – Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Tekst jednolity
2. Dz.U. z 2020 roku poz. 249 – Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy
3. Dz.U. z 2020 roku poz. 1057 – Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r.o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Tekst jednolity

Podręczniki i akty prawne wymagają aktualizacji przez nauczyciela.

Środki dydaktyczne:

Podręczniki, akty prawne, materiały audiowizualne, prezentacje multimedialne, tablice bhp, pliki graficzne, zestawy ćwiczeń, instrukcje do ćwiczeń, karty pracy dla uczestników, stanowisko komputerowe z dostępem do internetu i projektorem multimedialnym.

Warunki realizacji

Zajęcia powinny być realizowane częściowo w sali ogólnodostępnej wyposażonej w stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu oraz ekran projekcyjny, projektor multimedialny, tablicę, literaturę zawodową częściowo w pracowni umożliwiającej swobodne ustawienie krzeseł.

Warunki, środki, metody i formy kształcenia powinny być dostosowane do potrzeb i możliwości uczestników kursu.

Możliwość prowadzenia zajęć za pomocą technik kształcenia na odległość.

4.3.5. Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu

Sprawdzanie opanowania przez uczestnika wymagań programowych będzie przeprowadzone na podstawie materiału z przeprowadzonych wykładów oraz ćwiczeń i zajęć warsztatowych.

Odpowiedź ustna, opracowanie prezentacji, referatu, aktywność w zajęciach warsztatowych. W przypadku oceny prezentacji należy zwrócić uwagę na zaangażowanie w przygotowanie, podział obowiązków, zakres prac. W ocenie należy uwzględnić następujące kryteria ogólne: zawartość merytoryczną, poprawność, formy przedstawienia. Sprawdzanie osiągnięć powinno odbywać się przez cały okres realizacji programu zajęć na podstawie kryteriów przedstawionych na początku kursu.

5. Ewaluacja programu KUZ

Tabela 5 Ewaluacja programu KUZ

Efekt kształcenia z podstawy programowej (oznaczony w programie kursu jako kluczowy dla kwalifikacji lub jednostki efektów)	Wskaźniki potwierdzające osiągnięcie efektu kształcenia	Metody/techniki badania	Termin badania
charakteryzuje rozwój człowieka w różnych okresach życia (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rozwój człowieka w różnych okresach życia – rozpoznaje objawy zaburzeń rozwojowych 	<p>metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia):</p> <ul style="list-style-type: none"> – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – przygotowanie prezentacji/referatu <p>metody sumujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> – egzamin kończący kurs (test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień, odpowiedź ustna) 	<p>wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności</p> <p>koniec kursu</p>
opisuje funkcje rodziny (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia funkcje rodziny – określa wpływ rodziny na funkcjonowanie człowieka 	metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia):	wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności

PROGRAM NAUCZANIA KURSU UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWYCH
SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej
Strona 22 z 38



Efekt kształcenia z podstawy programowej (oznaczony w programie kursu jako kluczowy dla kwalifikacji lub jednostki efektów)	Wskaźniki potwierdzające osiągnięcie efektu kształcenia	Metody/techniki badania	Termin badania
przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej w relacjach z osobą starszą – opisuje skutki łamania zasad etycznych – przestrzega tajemnicy związanej z wykonywanym zawodem i miejscem pracy – przestrzega zasad etycznych i prawnych, związanych z ochroną własności intelektualnej i ochroną danych osobowych 	kształcenia): <ul style="list-style-type: none"> – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – dyskusja – sprawdzian praktyczny metody sumujące: <ul style="list-style-type: none"> – egzamin kończący kurs (test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień, sprawdzian praktyczny) 	wiedzy/umiejętności koniec kursu
stosuje zasady komunikacji interpersonalnej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia zasady komunikacji interpersonalnej i aktywne metody słuchania – określa zasady komunikacji interpersonalnej – charakteryzuje aktywne metody słuchania 	metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia): <ul style="list-style-type: none"> – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – dyskusja – przygotowanie prezentacji/referatu – sprawdzian praktyczny metody sumujące: <ul style="list-style-type: none"> – egzamin kończący kurs (test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, 	wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności koniec kursu



Efekt kształcenia z podstawy programowej (oznaczony w programie kursu jako kluczowy dla kwalifikacji lub jednostki efektów)	Wskaźniki potwierdzające osiągnięcie efektu kształcenia	Metody/techniki badania	Termin badania
		test uzupełnień, sprawdzian praktyczny)	
charakteryzuje pojęcie konfliktu (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – podaje definicję pojęcia konflikt – wymienia fazy konfliktu – opisuje przyczyny konfliktów międzyludzkich – zapobiega przyczynom powstawania konfliktów – wymienia skutki konfliktów międzyludzkich w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym 	<p>metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia):</p> <ul style="list-style-type: none"> – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – przygotowanie prezentacji/referatu – sprawdzian praktyczny <p>metody sumujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> – egzamin kończący kurs (test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień, sprawdzian praktyczny) 	<p>wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności</p> <p>koniec kursu</p>
ponosi odpowiedzialność za podejmowane działania (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje zakres odpowiedzialności opiekuna osoby starszej podczas realizacji zadań zawodowych – wskazuje przykłady odpowiedzialności prawnej opiekuna osoby starszej – wymienia konsekwencje braku odpowiedzialności podczas wykonywania zadań zawodowych 	<p>metody bieżące (sprawdzanie wiedzy/umiejętności w trakcie kształcenia):</p> <ul style="list-style-type: none"> – odpowiedź ustna – test pisemny jednego wyboru/wielokrotnego wyboru, test uzupełnień – przygotowanie prezentacji/referatu – sprawdzian praktyczny 	<p>wg ustalonego rozkładu materiału oraz terminów sprawdzania wiedzy/umiejętności</p> <p>koniec kursu</p>

PROGRAM NAUCZANIA KURSU UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWYCH
SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej
Strona 25 z 38

6. Wykaz literatury oraz niezbędnych środków i materiałów dydaktycznych

6.1. Wykaz literatury

1. Atlas Anatomiczny, Wydawnictwo Buchmann, 2007.
2. Bernert A. „Pierwsza pomoc”, Wydawnictwo Centrum Rozwoju Edukacji EDICON sp. z o. o. Poznań
3. Bochenek A., Reicher M. „Anatomia człowieka” t. 1-5 . Wydawnictwo PZWL. Warszawa 2007
4. Bogusz R., Kawczyńska-Butrym Z.B., Wybrane elementy socjologii, Lublin 2003.
5. Buchfelder M., Buchfelder A., Podręcznik pierwszej pomocy, Warszawa 2014
6. Brzezińska M., Graczkowska M. „Zaradnik terapeutyczny. Jak pracować z seniorami w domu pomocy społecznej?”, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2012
7. Ciszek B., Aleksandrowicz R. (red.), Mały atlas anatomiczny, red., Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2015
8. Dudziak R. „Bezpieczeństwo i higiena pracy” Wydawnictwo: Centrum Rozwoju Edukacji EDICON sp.z o.o. Poznań, wydanie II
9. Flor I. „Organizowanie pracy małych zespołów” Wydawnictwo Ekonomik-Jacek Musiałkiewicz Warszawa 2019
10. Formański J. „Psychologia. Podręcznik dla szkół medycznych”, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 1998
11. Geriatria i opieka długoterminowa Nr 1/2015 (1)
12. Gołąb B. „Podstawy anatomii człowieka”. Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2012
13. Goniewicz M., Pierwsza pomoc, Warszawa 2014
14. Hamer H. „Psychologia społeczna. Teoria i praktyka” Wydawnictwo Difin, Warszawa 2005
15. Hamer H. „Rozwój umiejętności społecznych. Jak skutecznie dyskutować i współpracować” Wydawnictwo VEDA, Warszawa 1999
16. Henderson P. , Holloway J., Millar A. „ Superwizja w praktyce. Jak zostać superwizorem w zawodach nakierowanych na wspieranie i pomaganie” Wydawnictwo: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich Warszawa 2014
17. Jakimowicz-Klein B. „Opieka nad seniorem” Wydawca: Świat Książki Warszawa 2014
18. Jaszczak-Kuźmińska D., Michalska K. (red.) „Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych: Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu” MPiPS , Wydawnictwo edukacyjne Parpamedia 2010
19. Kliszczy J. „Psychologia w zawodzie i pracy opiekuna medycznego” Wydawnictwo Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne 2019
20. Kliszczy J. „Psychologia potrzeb osób starszych: potrzeby psychospołeczne po 65 roku życia” Wydawnictwo Difin Warszawa 2019
21. Krajewska A. „Trening umiejętności społecznych” Wydawnictwo Ekonomik – Jacek Musiałkiewicz, Warszawa 2018
22. Krajewska-Kułak E., Cybulski M. „Opieka nad osobami starszymi. Przewodnik dla zespołu terapeutycznego”. Wydawnictwo PZWL, Warszawa 2016
23. Krzywda A., Krzywda P. „Opiekun osoby w podeszłym wieku, przewlekłe chorej lub niedołążnej” Wydawnictwo KeBe s.c.
24. Łazarkiewicz Magdalena Anna, Owczarek Krzysztof „Poradnik opiekuna seniora. Pogoda na starość”. Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska 2018
25. Norman G., Wstęp do socjologii, Poznań 2017
26. Nowak A., Stanek A. „Kompetencje personalne i społeczne. Jak je rozwijać”, Wydawnictwo Centrum Rozwoju Edukacji EDICON sp. z o. o.
27. „Opiekun Osoby starszej. Podręcznik do nauki zawodu” Praca zbiorowa Wydawnictwo WSiP 2020
28. Otwarte drzwi – podręcznik multimedialny do nauki języka migowego, Łódź 2003

29. Paciorek P., Patrzala A., Medyczne czynności ratunkowe, PZWL, Warszawa 2016
30. Rychlik A., Pawluczuk I. „Czynności higieniczne, pielęgnacyjne i opiekuńcze” Wydawnictwo Centrum Rozwoju Edukacji EDICON sp. z o. o
31. Rychlik A., Pawluczuk I. „Opiekun medyczny Nowe umiejętności” Wydawnictwo Centrum Rozwoju Edukacji EDICON sp. z o. o
32. Rzeźniczak D. „Podręcznik do nauki polskiego języka migowego” Wydawnictwo Migam 2016
33. Schiefele J., Staudt I., Dach M. „Pielęgniarstwo geriatryczne” Wydawnictwo Medyczne Urban & Partner, Wrocław 2005
34. Słowińska A.M., BHP w podmiotach leczniczych, Wydawnictwo Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, 2016
35. Spicer P. „Polityka społeczna - praktyka” Wydawnictwo Centrum rozwoju zasobów ludzkich Warszawa 2014
36. Stanek K. „Praca socjalna z osobą lub rodziną z problemem przemocy” Centrum Rozwoju zasobów Ludzkich warszawa 2014
37. Szczepankowski B. „Niesłyszący – Głusi – Głuchoniemi” Wydawnictwo WSiP Warszawa 1999
38. Szczepankowski B., Koncewicz D. „Język migowy w terapii” Wydawnictwo WSP Łódź 2008
39. Szwałkiewicz E. „Opiekun medyczny w praktyce”, Warszawa 2013, Wydawnictwo Lekarskie PZWL
40. Spicer P. „Polityka społeczna - teoria” Wydawnictwo Centrum rozwoju zasobów ludzkich Warszawa 2014
41. Talarska D., Wieczorkowska-Tobis K., Szwałkiewicz E. „Opieka nad osobami przewlekle chorymi, w wieku podeszłym i niesamodzielnymi” Wydawnictwo Lekarskie PZWL warszawa 2010
42. Walczak-Duraj D. „Wykłady z podstaw socjologii ” Wydawnictwo OMEGA PRAKSIS Łódź 1995
43. Wojciechowska-Piskorska H., Skuza L., Bezpieczeństwo i higiena pracy w zakładach opieki zdrowotnej: podstawowe wymagania bhp, identyfikacja zagrożeń, przegląd najważniejszych czynników chemicznych, ryzyko zawodowe, Wydawnictwo Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2002.

Akty prawne:

Dz. U. z 2020 roku poz. 1876 – Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Tekst jednolity

Dz.U. z 2020 roku poz. 1057 – Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r.o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Tekst jednolity

Dz.U. z 2020 roku poz. 249 – Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy

Dz.U. z 2020 roku poz. 1057 – Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r.o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Tekst jednolity

Strony internetowe:

<https://forumleczeniaran.pl/skale-oceny-ryzyka-wystapienia-odlezyn/>

<http://opiekunmedycznypraktyczny.blogspot.com/2018/02/odlezyzny-miejsca-profilaktyka.html>

http://zol.webster-studio.pl/files/GERIATRIA_numer_1.PDF

6.2. Wykaz niezbędnych środków i materiałów dydaktycznych

Sala ogólna- dydaktyczna wyposażona w stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu oraz ekran projekcyjny, projektor multimedialny, tablicę, literaturę zawodową częściowo w pracowni umożliwiającej swobodne ustawienie krzeseł. Sala wyposażona w materace, możliwość swobodnego organizowania przestrzeni, flipchart, materiały piśmiennicze.

Filmy i prezentacje multimedialne o tematyce z zakresu języka migowego i niepełnosprawności słuchowej, podręczniki.

7. Sposób i forma zaliczenia kursu

Kurs powinien zakończyć się egzaminem pisemnym.

Część dotycząca teorii powinna mieć formę testu, który powinien zawierać zarówno pytania zamknięte jak i otwarte. Test powinien uwzględniać kryteria weryfikacji ze wszystkich przedmiotów kursu.

8. Sprawdzenie kompletności i poprawności opracowanego programu zajęć

Tabela 6 Tabela weryfikacji programu nauczania KUZ pod kątem zgodności z przepisami prawa oświatowego

Lp.	Program KUZ uwzględnia	Zawartość opracowanego programu zajęć (Tak-T/Nie-N)
1	Cele kształcenia (zadania zawodowe)	T
2	Efekty kształcenia	T
3	Kryteria weryfikacji	T
4	Warunki realizacji kształcenia w kwalifikacji (lub niezbędne do realizacji danej jednostki efektów)	T
5	Minimalna liczba godzin kształcenia zawodowego dla kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie lub jednostki efektów	T

Tabela 7 Tabela weryfikacji programu KUZ pod kątem kompletności efektów kształcenia

Efekty kształcenia oraz kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej kształcenia w zawodzie		Zawartość opracowanego programu zajęć (temat zajęć)
SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej		
Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji	
wyjaśnia rolę osobowości człowieka w stosunkach z otoczeniem (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia typy i cechy osobowości człowieka – charakteryzuje role społeczne – wskazuje wpływ osobowości na zachowania społeczne 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą
charakteryzuje rozwój człowieka w różnych okresach życia (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rozwój człowieka w różnych okresach życia – rozpoznaje objawy zaburzeń rozwojowych 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą
charakteryzuje procesy zachodzące w życiu społecznym (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje zachowania społeczne jednostki i zbiorowości – opisuje interakcje interpersonalne – opisuje nieprawidłowe relacje występujące w życiu społecznym 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą

Efekty kształcenia oraz kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej kształcenia w zawodzie		Zawartość opracowanego programu zajęć (temat zajęć)
opisuje funkcje rodziny (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje rodziny określa wpływ rodziny na funkcjonowanie człowieka 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą
określa cele, zadania i instrumenty polityki społecznej państwa (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cele polityki społecznej państwa opisuje zadania polityki społecznej państwa wymienia instrumenty polityki społecznej państwa i możliwości ich stosowania 	Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą
identyfikuje problemy i postawy społeczne występujące we współczesnym społeczeństwie (ek)	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przyczyny i skutki problemów społecznych wykazuje wpływ zróżnicowanych postaw na funkcjonowanie jednostki i zbiorowości 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą
charakteryzuje czynniki wpływające na wykluczenie społeczne jednostki i grupy (ek)	<ul style="list-style-type: none"> opisuje czynniki wpływające na wykluczenie społeczne jednostki i grupy określa skutki wykluczenia społecznego jednostki i grupy 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą
wskazuje przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych (ew)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych charakteryzuje zadania instytucji państwowych dotyczące zabezpieczenia społecznego osoby niepełnosprawne 	Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą
posługuje się językiem migowym (ew)	<ul style="list-style-type: none"> stosuje język migowy w komunikowaniu się z osobą niepełnosprawną wymagającą alternatywnej formy komunikacji określa potrzeby i problemy osoby podopiecznej przy pomocy języka migowego doskonali umiejętności posługiwania się językiem migowym 	Język migowy
rozpoznaje właściwe normy i procedury oceny zgodności stosowane podczas realizacji zadań zawodowych (ep)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cele normalizacji krajowej wyjaśnia, czym jest norma i wymienia cechy normy rozdziela oznaczenie normy międzynarodowej, europejskiej i krajowej korzysta ze źródeł informacji dotyczących norm i procedur oceny zgodności 	Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą
Kompetencje personalne i społeczne		
charakteryzuje cechy wysokiej jakości usług świadczonych na rzecz drugiego człowieka (ep)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje usług świadczonych osobie starszej dostosowuje rodzaj świadczonych usług do zaistniałej sytuacji 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą

Efekty kształcenia oraz kryteria weryfikacji określone w podstawie programowej kształcenia w zawodzie		Zawartość opracowanego programu zajęć (temat zajęć)
	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kompetencje opiekuna osoby starszej, jakie mają wpływ na jakość świadczonych usług opiekuńczych 	
przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest zasada, norma, reguła przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej w relacjach z osobą starszą opisuje skutki łamania zasad etycznych przestrzega tajemnicy związanej z wykonywanym zawodem i miejscem pracy przestrzega zasad etycznych i prawnych, związanych z ochroną własności intelektualnej i ochroną danych osobowych 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą
stosuje zasady komunikacji interpersonalnej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady komunikacji interpersonalnej i aktywne metody słuchania określa zasady komunikacji interpersonalnej charakteryzuje aktywne metody słuchania 	Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą Język migowy
charakteryzuje pojęcie konfliktu (ek)	<ul style="list-style-type: none"> podaje definicję pojęcia konfliktu wymienia fazy konfliktu opisuje przyczyny konfliktów międzyludzkich zapobiega przyczynom powstawania konfliktów wymienia skutki konfliktów międzyludzkich w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą
stosuje metody i techniki rozwiązywania problemów (ek)	<ul style="list-style-type: none"> opisuje metody i techniki rozwiązywania problemów podaje propozycje rozwiązywania problemów ocenia skuteczność podjętych działań 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą

Załączniki

Tabela 8 Przyporządkowanie efektów kształcenia wraz z kryteriami weryfikacji do poszczególnych przedmiotów

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryterium weryfikacji	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą	Język migowy
wyjaśnia rolę osobowości człowieka w stosunkach z otoczeniem (ek)	8	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia typy i cechy osobowości człowieka – charakteryzuje role społeczne – wskazuje wpływ osobowości na zachowania społeczne 	x		
charakteryzuje rozwój człowieka w różnych okresach życia (ek)	16	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rozwój człowieka w różnych okresach życia – rozpoznaje objawy zaburzeń rozwojowych 	x		
charakteryzuje procesy zachodzące w życiu społecznym (ek)	16	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje zachowania społeczne jednostki i zbiorowości – opisuje interakcje interpersonalne – opisuje nieprawidłowe relacje występujące w życiu społecznym 	x		
opisuje funkcje rodziny (ek)	8	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia funkcje rodziny – określa wpływ rodziny na funkcjonowanie człowieka 	x		
określa cele, zadania i instrumenty polityki społecznej państwa (ek)	16	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia cele polityki społecznej państwa – opisuje zadania polityki społecznej państwa – wymienia instrumenty polityki społecznej państwa i możliwości ich stosowania 		x	
identyfikuje problemy i postawy społeczne występujące we współczesnym społeczeństwie (ek)	16	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przyczyny i skutki problemów społecznych – wykazuje wpływ zróżnicowanych postaw na funkcjonowanie jednostki i zbiorowości 	x		

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryterium weryfikacji	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą	Język migowy
charakteryzuje czynniki wpływające na wykluczenie społeczne jednostki i grupy (ek)	12	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje czynniki wpływające na wykluczenie społeczne jednostki i grupy – określa skutki wykluczenia społecznego jednostki i grupy 	x		
wskazuje przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych (ew)	24	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych – charakteryzuje zadania instytucji państwowych dotyczące zabezpieczenia społecznego osoby niepełnosprawne 		x	
posługuje się językiem migowym (ew)	50	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje język migowy w komunikowaniu się z osobą niepełnosprawną wymagającą alternatywnej formy komunikacji – określa potrzeby i problemy osoby podopiecznej przy pomocy języka migowego – doskonali umiejętności posługiwania się językiem migowym 			x
rozpoznaje właściwe normy i procedury oceny zgodności stosowane podczas realizacji zadań zawodowych (ep)	4	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia cele normalizacji krajowej – wyjaśnia, czym jest norma i wymienia cechy normy – rozróżnia oznaczenie normy międzynarodowej, europejskiej i krajowej – korzysta ze źródeł informacji dotyczących norm i procedur oceny zgodności 		x	
Kompetencje personalne i społeczne					

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryterium weryfikacji	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą	Język migowy
charakteryzuje cechy wysokiej jakości usług świadczonych na rzecz drugiego człowieka (ep)		<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje usług świadczonych osobie starszej dostosowuje rodzaj świadczonych usług do zaistniałej sytuacji wymienia kompetencje opiekuna osoby starszej, jakie mają wpływ na jakość świadczonych usług opiekuńczych 	X		
przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej (ek)		<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest zasada, norma, reguła przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej w relacjach z osobą starszą opisuje skutki łamania zasad etycznych przestrzega tajemnicy związanej z wykonywanym zawodem i miejscem pracy przestrzega zasad etycznych i prawnych, związanych z ochroną własności intelektualnej i ochroną danych osobowych 	X		
stosuje zasady komunikacji interpersonalnej (ek)		<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady komunikacji interpersonalnej i aktywne metody słuchania określa zasady komunikacji interpersonalnej charakteryzuje aktywne metody słuchania 		X	X
charakteryzuje pojęcie konfliktu (ek)		<ul style="list-style-type: none"> podaje definicję pojęcia konflikt wymienia fazy konfliktu opisuje przyczyny konfliktów międzyludzkich zapobiega przyczynom powstawania konfliktów wymienia skutki konfliktów międzyludzkich w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym 	X		

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryterium weryfikacji	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą	Język migowy
stosuje metody i techniki rozwiązywania problemów (ek)		<ul style="list-style-type: none"> – opisuje metody i techniki rozwiązywania problemów – podaje propozycje rozwiązywania problemów – ocenia skuteczność podjętych działań 	X		

Tabela 9 Grupowanie efektów kształcenia w zajęcia i nadawanie nazw tym zajęciom

Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryteria weryfikacji	Grupowanie efektów kształcenia w zajęcia Nazwa zajęć	Okres realizacji w cyklu nauczania dla przedmiotu
wyjaśnia rolę osobowości człowieka w stosunkach z otoczeniem (ek)	8	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia typy i cechy osobowości człowieka – charakteryzuje role społeczne – wskazuje wpływ osobowości na zachowania społeczne 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	3 miesiące
charakteryzuje rozwój człowieka w różnych okresach życia (ek)	16	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rozwój człowieka w różnych okresach życia – rozpoznaje objawy zaburzeń rozwojowych 		
charakteryzuje procesy zachodzące w życiu społecznym (ek)	16	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje zachowania społeczne jednostki i zbiorowości – opisuje interakcje interpersonalne – opisuje nieprawidłowe relacje występujące w życiu społecznym 		
opisuje funkcje rodziny (ek)	8	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia funkcje rodziny – określa wpływ rodziny na funkcjonowanie człowieka 		
określa cele, zadania i instrumenty polityki społecznej państwa (ek)	16	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia cele polityki społecznej państwa – opisuje zadania polityki społecznej państwa – wymienia instrumenty polityki społecznej państwa i możliwości ich stosowania 	Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą	3 miesiące



Efekt kształcenia wraz z kodowaniem (ek; ew; ep)	Liczba godzin dla efektu	Kryteria weryfikacji	Grupowanie efektów kształcenia w zajęcia Nazwa zajęć	Okres realizacji w cyklu nauczania dla przedmiotu
identyfikuje problemy i postawy społeczne występujące we współczesnym społeczeństwie (ek)	16	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przyczyny i skutki problemów społecznych – wykazuje wpływ zróżnicowanych postaw na funkcjonowanie jednostki i zbiorowości 	Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	3 miesiące
charakteryzuje czynniki wpływające na wykluczenie społeczne jednostki i grupy (ek)	12	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje czynniki wpływające na wykluczenie społeczne jednostki i grupy – określa skutki wykluczenia społecznego jednostki i grupy 		
wskazuje przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych (ew)	24	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych – charakteryzuje zadania instytucji państwowych dotyczące zabezpieczenia społecznego osoby niepełnosprawne 	Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą	3 miesiące
posługuje się językiem migowym (ew)	50	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje język migowy w komunikowaniu się z osobą niepełnosprawną wymagającą alternatywnej formy komunikacji – określa potrzeby i problemy osoby podopiecznej przy pomocy języka migowego – doskonali umiejętności posługiwania się językiem migowym 	Język migowy	3 miesiące
rozpoznaje właściwe normy i procedury oceny zgodności stosowane podczas realizacji zadań zawodowych (ep)	4	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia cele normalizacji krajowej – wyjaśnia, czym jest norma i wymienia cechy normy – rozróżnia oznaczenie normy międzynarodowej, europejskiej i krajowej – korzysta ze źródeł informacji dotyczących norm i procedur oceny zgodności 	Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą	3 miesiące

Tabela 10 Określenie liczby godzin poszczególnych zajęć z podziałem na zajęcia teoretyczne i praktyczne

Przedmiot/ obowiązkowe zajęcia edukacyjne ustalone przez dyrektora	Liczba godzin		Efekty kształcenia wraz kryteriami weryfikacji realizowane w ramach przedmiotów oraz kodami (ek, ew, ep.)	
	Przedmioty zawodowe teoretyczne	Zajęcia realizowane w formie zajęć praktycznych		
			Efekty kształcenia	Kryteria weryfikacji
Podstawy psychologii i socjologii w opiece nad osobą starszą	76		SPO.02.2.1 wyjaśnia rolę osobowości człowieka w stosunkach z otoczeniem (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia typy i cechy osobowości człowieka – charakteryzuje role społeczne – wskazuje wpływ osobowości na zachowania społeczne
			SPO.02.2.2 charakteryzuje rozwój człowieka w różnych okresach życia (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rozwój człowieka w różnych okresach życia – rozpoznaje objawy zaburzeń rozwojowych
			SPO.02.2.3 charakteryzuje procesy zachodzące w życiu społecznym (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje zachowania społeczne jednostki i zbiorowości – opisuje interakcje interpersonalne – opisuje nieprawidłowe relacje występujące w życiu społecznym
			SPO.02.2.4 opisuje funkcje rodziny (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia funkcje rodziny – określa wpływ rodziny na funkcjonowanie człowieka
			SPO.02.2.6 identyfikuje problemy i postawy społeczne występujące we współczesnym społeczeństwie (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przyczyny i skutki problemów społecznych – wykazuje wpływ zróżnicowanych postaw na funkcjonowanie jednostki i zbiorowości
			SPO.02.2.7 charakteryzuje czynniki wpływające na wykluczenie społeczne jednostki i grupy (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje czynniki wpływające na wykluczenie społeczne jednostki i grupy – określa skutki wykluczenia społecznego jednostki i grupy
			SPO.02.8.1 charakteryzuje cechy wysokiej jakości usług świadczonych na rzecz drugiego człowieka (ep)	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje usług świadczonych osobie starszej – dostosowuje rodzaj świadczonych usług do zaistniałej sytuacji – wymienia kompetencje opiekuna osoby starszej, jakie mają wpływ na jakość świadczonych usług opiekuńczych



Przedmiot/ obowiązkowe zajęcia edukacyjne ustalone przez dyrektora	Liczba godzin		Efekty kształcenia wraz kryteriami weryfikacji realizowane w ramach przedmiotów oraz kodami (ek, ew, ep.)	
	Przedmioty zawodowe teoretyczne	Zajęcia realizowane w formie zajęć praktycznych		
			SPO.02.8.2 przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest zasada, norma, reguła – przestrzega zasad kultury osobistej i etyki zawodowej w relacjach z osobą starszą – opisuje skutki łamania zasad etycznych – przestrzega tajemnicy związanej z wykonywanym zawodem i miejscem pracy – przestrzega zasad etycznych i prawnych, związanych z ochroną własności intelektualnej i ochroną danych osobowych
			SPO.02.8.4 charakteryzuje pojęcie konfliktu (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – podaje definicję pojęcia konfliktu – wymienia fazy konfliktu – opisuje przyczyny konfliktów międzyludzkich – zapobiega przyczynom powstawania konfliktów – wymienia skutki konfliktów międzyludzkich w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym
			SPO.02.8.9 stosuje metody i techniki rozwiązywania problemów (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje metody i techniki rozwiązywania problemów – podaje propozycje rozwiązywania problemów – ocenia skuteczność podjętych działań
Podstawy prawa i administracji w opiece nad osobą starszą	44		SPO.02.2.5 określa cele, zadania i instrumenty polityki społecznej państwa (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia cele polityki społecznej państwa – opisuje zadania polityki społecznej państwa – wymienia instrumenty polityki społecznej państwa i możliwości ich stosowania
			SPO.02.2.8 wskazuje przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych (ew)	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych – charakteryzuje zadania instytucji państwowych dotyczące zabezpieczenia społecznego osoby niepełnosprawne



Przedmiot/ obowiązkowe zajęcia edukacyjne ustalone przez dyrektora	Liczba godzin		Efekty kształcenia wraz kryteriami weryfikacji realizowane w ramach przedmiotów oraz kodami (ek, ew, ep.)	
	Przedmioty zawodowe teoretyczne	Zajęcia realizowane w formie zajęć praktycznych		
			SPO.02.2.10 rozpoznaje właściwe normy i procedury oceny zgodności stosowane podczas realizacji zadań zawodowych (ep)	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia cele normalizacji krajowej – wyjaśnia, czym jest norma i wymienia cechy normy – rozróżnia oznaczenie normy międzynarodowej, europejskiej i krajowej – korzysta ze źródeł informacji dotyczących norm i procedur oceny zgodności
Język migowy	50		SPO.02.1.(9) posługuje się językiem migowym (ew)	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje język migowy w komunikowaniu się z osobą niepełnosprawną wymagającą alternatywnej formy komunikacji – określa potrzeby i problemy osoby podopiecznej przy pomocy języka migowego – doskonali umiejętności posługiwania się językiem migowym – wyjaśnia pojęcia z zakresu języka migowego – opisuje werbalne i niewerbalne metody porozumiewania się z niesłyszącymi
			SPO.02.8.(3) stosuje zasady komunikacji interpersonalnej (ek)	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia zasady komunikacji interpersonalnej i aktywne metody słuchania – określa zasady komunikacji interpersonalnej – charakteryzuje aktywne metody słuchania